

STRESZCZENIA

Gerhard BANSE¹

TECHNIKWISSENSCHAFTEN – EINHEIT VON ERKENNEN UND GESTALTEN

Technisches Handeln basiert (kognitiv) auf technischem Wissen (Erfahrung) sowie Wissens-elementen der Natur-, Wirtschafts-, Sozial- und Geisteswissenschaften, vor allem aber der Technikwissenschaften. Die Technikwissenschaften sind dabei keine „degenerierten“ Naturwissenschaften, sondern stellen eine Gruppe von Wissenschaftsdisziplinen mit eigenen (spezifischen) Zielen, Methoden, Wissensformen und –repräsentationen, Institutionen und Beziehungen zur technischen und gesellschaftlichen Entwicklung dar. Gegenstand der Technikwissenschaften sind spezifische Kombinationen naturgesetzlicher Möglichkeiten entsprechend gesellschaftlichen Zielstellungen, Erfordernissen, Vorgaben und Bedürfnissen. Diese spezifischen Kombinationen erfolgen im Spannungsfeld von naturgesetzlich Möglichem, technisch-technologisch Realisierbarem, ökonomisch Machbarem, ökologisch Sinnvollem, gesellschaftlich Wünschenswertem und Durchsetzbarem und human Vertretbarem. Dabei geht es allen Technikwissenschaften gleichermaßen um das Erkennen *wie* um das Gestalten. Erkenntnisziele sind die Gewinnung neuen Wissens. Gestaltungsziele sind Antizipationen von Technik etwa in Form neuer oder verbesserter technischer Systeme, von Mensch-Technik-Interaktionen oder soziotechnischer Strukturen. Dabei bilden die Ziele „Erkennen“ und „Gestalten“ eine untrennbare Einheit. Die Technikwissenschaften sind so letztendlich Handlungswissenschaften. Das wird im Beitrag exemplarisch verdeutlicht.

Schlüsselbegriffe: Theorie und Methodologie der Technikwissenschaften, erkenntnistheoretische Fragen in den Konstruktionswissenschaften, Interaktionen Mensch-Maschine, Ontologie der Artefakte, Systemtheorie der Technik, Technik als Kulturprodukt, Handlungstheorie der Technik.

TECHNICAL SCIENCES - UNITY OF KNOWLEDGE AND DEVELOPMENT

The technical action is based (cognitively) on technical knowledge (experience) and the elements of knowledge from the natural sciences, economics, social sciences and the humanities, but especially the technical sciences. Technical sciences are not at the same time any "degenerate" of natural sciences, but a group of their own disciplines (specific) objectives, methods, forms of knowledge and its representations, institutions, and references to the development of technological and social processes. The subject of technical sciences are specific combinations of the opportunities arising from the laws of nature and social aspirations, requirements, goals and needs. These specific combinations are the result of tensions between the poles set by what is possible in terms of the laws of nature, what is feasible in terms of technical and technological development, what is feasible in terms of economics, what makes sense from the point of view of ecology, what is socially desirable and socially feasible, and what is fair and humane. All technical sciences aim at getting to know the world, at its transformation . The cognitive aim is to obtain new knowledge. The purpose of transformation techniques are anticipating , for example in the form of new or improved technical systems , human- technology interaction or social engineering structures . The objectives related to knowledge and shaping are at the indissoluble unity. It is important to remember that technical studies are practical. The article illustrated it by using expressive examples.

Keywords: theory and methodology of technical sciences, epistemological issues in construction science, human-machine interaction, ontology artifacts, system theory techniques, technology as a product of culture, technical phraseology

NAUKI TECHNICZNE – JEDNOŚĆ POZNANIA I KSZTAŁTOWANIA

Działanie techniczne bazuje (kognitywnie) na wiedzy technicznej (doświadczeniu) oraz na elementach wiedzy pochodzących z nauk przyrodniczych, ekonomicznych, społecznych i humanistycznych, przede wszystkim jednak z nauk technicznych. Nauki techniczne nie są przy tym żadnymi „zdegenerowanymi” naukami przyrodniczymi, lecz stanowią grupę dyscyplin naukowych o własnych (specyficznych) celach, metodach, formach wiedzy i jej reprezentacjach, instytucjach oraz odniesieniach do rozwoju

¹ Prof. dr Gerhard Banse, Karlsruher Institut für Technologie (KIT), Institut für Technikfolgenabschätzung und Systemanalyse (ITAS), Postfach 3640, D-76021 Karlsruhe, tel. 49 0721 608-22501, e-mail: gerhard.banse@partner.kit.edu

technologicznego i procesów społecznych. Przedmiotem nauk technicznych są specyficzne kombinacje możliwości wynikających z praw przyrody oraz społecznych dążeń, wymogów, wyznaczonych celów i potrzeb. Te specyficzne kombinacje powstają w wyniku napięć między biegunami wyznaczonymi przez to, co możliwe z punktu widzenia praw przyrody, tym, co wykonalne z punktu widzenia techniczno-technologicznego, tym, co wykonalne z punktu widzenia ekonomii, tym, co sensowne z punktu widzenia ekologii, tym, co społecznie pożądane i społecznie wykonalne oraz tym, co z ludzkich względów godziwe i humanitarne. Wszystkim naukom technicznym zależy przy tym w równej mierze na poznawaniu świata, co na jego przekształcaniu. Celem poznawczym jest uzyskanie nowej wiedzy. Celem przekształcania są antycypacje techniki na przykład w formie nowych lub udoskonalonych systemów technicznych, interakcji człowiek-technika lub struktur socjotechnicznych. Cele związane z poznaniem i kształtowaniem stanowią przy tym nierozdzielalną jedność. W końcu nauki techniczne to przecież nauki praktyczne. W artykule zilustrowano to wyrazistymi przykładami.

Słowa kluczowe: teoria i metodologia nauk technicznych, zagadnienia epistemologiczne w naukach konstrukcyjnych, interakcje człowiek-maszyna, ontologia artefaktów, systemowa teoria techniki, technika jako wytwór kulturowy, prakseologia techniki.

DOI:10.7862/rz.2013.hss.11

Tekst złożono w redakcji: czerwiec 2013

Przyjęto do druku: wrzesień 2013

Małgorzata BARAN²

Justyna STECKO³

SYMULACYJNY MODEL GOSPODARKI - PRZYPADEK PRZEDSIĘBIORSTWA FOTOSYSTEM

Artykuł związany jest z systemem gospodarki materiałowej w przedsiębiorstwie produkcyjnym. Początkowo wytłumaczono istotę gospodarki materiałowej, która stanowi jeden z kluczowych procesów wchodzących w skład działalności podstawowej przedsiębiorstwa produkcyjnego. Wskazano i krótko scharakteryzowano najważniejsze procesy magazynowe powiązane bezpośrednio z gospodarką materiałową. Następnie przedstawiono profil działalności przedsiębiorstwa produkcyjnego Fotosystem, w którym przeprowadzono badania mające na celu praktyczne zapoznanie się z systemem gospodarki materiałowej w przedsiębiorstwie. Dzięki temu wskazano zmienne i stałe budujące symulacyjny model systemu gospodarki materiałowej w przedsiębiorstwie. Model symulacyjny opracowano w konwencji metody dynamiki systemów, pozwalającej na przedstawianie procesów zachodzących w systemach (jakimi są również przedsiębiorstwa) zarówno w aspekcie ilościowym, jak i pod kątem analizy dynamiki ich zachowania. Wykorzystano tu oprogramowanie Vensim[®] DSS. Przedstawiono postać graficzną modelu oraz zdefiniowano zmienne i wartości stałych modelu. W kolejnym kroku przeprowadzono symulację modelu. Przyjmując dane kroki symulacji przedstawiono przebiegi zmiennych akumulacyjnych modelu. Dokonując analizy przebiegów tych zmiennych wytłumaczono ich odmiennie zachowanie. W podsumowaniu odniesiono się do korzyści, jakie mogą płynąć dla przedsiębiorstw, wynikających z korzystania z przedstawionego modelu oraz wskazano kierunki testów związanych z weryfikacją założonych strategii zarządzania gospodarką materiałową w przedsiębiorstwie produkcyjnym.

Artykuł nawiązuje także do najnowocześniejszej koncepcji współczesnego zarządzania – do zarządzania procesowego w organizacji. Modelowanie procesów zachodzących w przedsiębiorstwie stanowi jeden z elementów całościowej struktury zarządzania procesami. Pozwala ono, między innymi, na identyfikację poszczególnych działań składających się na dany proces, graficzne przedstawienie ich kolejności, ogólną analizę procesu, wskazanie zasobów niezbędnych do jego realizacji oraz wyeliminowanie działań nie wnoszących wartości do danego procesu.

Słowa kluczowe: symulacyjny model gospodarki materiałowej, metoda dynamiki systemów, zarządzanie procesowe

²Dr inż. Małgorzata Baran, Zakład Ekonomii i Podstaw Zarządzania, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Rzeszowski, ul. Grunwaldzka 13, 35-068 Rzeszów, tel. 017 872 15 10, autor korespondencyjny: margaritabaran@gmail.com

³ Dr Justyna Stecko, Zakład Nauk Humanistycznych, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, ul. Poznańska 1, 35-084 Rzeszów, tel. 017 8651204, e-mail: jstecko@prz.edu.pl.

THE SIMULATION MODEL OF MATERIAL MANAGEMENT A CASE OF THE FOTOSYSTEM ENTERPRISE

The article is related to the material management system in a manufacturing company. Initially, the essence of the material management, which is one of the key processes included in the basic activity of the company was explained. Major processes of warehousing, directly linked to material management, were identified and briefly characterized. Next, the profile of Fotosystem company was shown. In the Fotosystem practical investigations were conducted. Thanks to them, variables and constants, which building simulation model of the material management system in the production company were indicated. The simulation model was developed in the convention of the system dynamics method, which allows to the representation of processes occurring in the system, both in terms of quantity and in terms of the analysis of the dynamics of their behaviour. The software Vensim ® DSS was used here. The graphical form of the simulation model was presented and the variables and constants of the model were defined. In the next step of the investigations, the simulation of the model was presented. The step of simulation was set and the runs of the accumulation variables were shown. The analysis their different behaviour was explained. In conclusions, the benefits that may arise to companies resulting from the use of the presented model were listed and the directions of the tests related to the verification of the assumed material management strategy in a manufacturing company were proposed.

Article also refers to the latest concept of modern management - to manage the processes in an organization. Modeling of processes in the company is one of the elements of a comprehensive process management structure. It allows, among others, to the identification of the individual activities involved in the process, a graphical representation of their order, an overall analysis of the process, identification the resources needed for its implementation and elimination activities adding no value to the process.

Keywords: simulation model of the material management, system dynamics, process management

DOI:10.7862/rz.2013.hss.12

Tekst złożono w redakcji: kwiecień 2013

Przyjęto do druku: wrzesień 2013

Andriy HACHKEVYCH⁴

К ВОПРОСУ О ПРАВОСУБЪЕКТНОСТИ ВОЛЬНОГО ГОРОДА ГДАНЬСКА (НА ПРИМЕРЕ ТРУДОВ Л. ЭРЛИХА)

В статье рассматриваются взгляды Людвика Эрлиха, известного польского юриста-международника, на правосубъектность Вольного города Гданьска. Автором был проведен анализ взглядов именно Эрлиха не случайно, кроме того, что он исследовал проблему Гданьска на теоретическом уровне, он также принял участие как судья ad hoc Постоянной Палаты Международного Правосудия от Польши в деле о юрисдикции судов Гданьска. Несмотря на то, что необходимость исследования этой проблемы возникла после Первой мировой войны, до наших дней остается нерешенным вопрос предоставления специального международно-правового режима территориям, в отношении которых пересекаются интересы нескольких государств. Модель, которая была разработана в отношении Гданьска, может быть взята за основу для территорий, над которыми ООН стремится сохранить контроль. Автор анализирует основные подходы к правосубъектности Гданьска, учитывая различия между публично-правовой и международной. Отмечены причины, по каким Гданьск не является государством и полноправным субъектом международного права. Заключение, сделанное Эрлихом в отношении правосубъектности Гданьска, имеют уникальный характер, что подтверждает их концептуальное отличие от взглядов других известных ученых (например, Анцилотти, Броунли). Автором статьи были изучены как научные труды Эрлиха, посвященные исключительно статусу Гданьска, так и общетеоретические труды по международному праву, среди которых следует обратить внимание на учебник международного права.

Ключевые слова: Людвик Эрлих, Данциг, Гданьск, вольный город, международная правосубъектность.

⁴Mgr Andriy Hachkevych, Katedra Informatyki Międzynarodowej, Politechnika Lwowska, ul. Stepana Bandery 12, 79013 Lwów, tel.38 032 2582476,e-mail: hachkevych@ukr.net.

THE FREE CITY OF GDANSK: THE QUESTION OF LEGAL PERSONALITY IN THE WORKS OF L. EHRLICH

The article describes views of outstanding Polish international lawyer Ludwik Ehrlich on the legal personality of the Free City of Gdansk. The author has chosen to analyze in detail views of Ehrlich for two reasons: because he was elected as a judge of the Permanent Court of International Justice representing Poland in the case concerning the Jurisdiction of the Courts of Danzig, and he also researched the problem of Gdansk at theoretical level. Despite the fact that the necessity to discuss such problem appeared after the First World War, even at the beginning of the XXI century the question of establishing specific international legal regime for the territories related to different states is still actual. The method proposed to solve the problem of Gdansk might be useful for the cases of countries, the United Nations tries to preserve control over at the present time. The author examines basic approaches to the legal personality of Gdansk considering distinctions between public law and international law. The reasons which explain non-statehood status and the lack of international personality of Gdansk are expounded. The opinions of Ehrlich about the legal personality of Gdansk can be valuable for legal researchers being different from those of other scholars such as Anzilotti or Brownlie. Preparing the article the author referred to Ehrlich's works dedicated exclusively to the Free City of Gdansk as well as to his general works on international law (e.g. textbook on international law).

Keywords : Ludwik Ehrlich, Danzig, Gdansk, free city, international personality.

PODMIOTOWOŚĆ PRAWNA WOLNEGO MIASTA GDAŃSKA W PRACACH L. EHRLICHA

Głównym celem artykułu jest analiza zagadnień podmiotowości prawnej Wolnego Miasta Gdańska, zawartych w pracach wybitnego polskiego uczonego L. Ehrlicha. Sylwetka Ehrlicha została wybrana nieprzypadkowo: reprezentował Polskę w Stałym Trybunale Sprawiedliwości Międzynarodowej będąc sędzią ad hoc, przez który była wydana opinia doradcza w sprawie jurysdykcji sądów Gdańska, a także zajmował się badaniami nad problemem Gdańska na płaszczyźnie teoretycznej. Pomimo faktu, że konieczność omówienia tego problemu pojawiła się po pierwszej wojnie światowej, nawet w dzisiejszych czasach kwestia ustalenia specjalnego systemu prawnego dla obszarów które związane są z interesami różnych państw nadal jest aktualna. Stworzony dla Gdańska model koncepcyjny może być przyjęty jako wzór statusu prawnego obszarów, które ONZ pragnie kontrolować. Autor omawia główne podejścia do podmiotowości prawnej Gdańska w dziedzinie prawa publicznego i międzynarodowego. W artykule przedstawione są podstawy braku państwowości oraz międzynarodowej osobowości Gdańska. Dokonane przez Ehrlicha wywody na temat podmiotowości prawnej Gdańska mogą być interesujące dla nauki prawa międzynarodowego, ponieważ odróżniają się od wywodów innych wybitnych prawników międzynarodowych (na przykład Anzilotti czy Brownlie). Autor artykułu dokonał przeglądu nie tylko prac Ehrlicha o charakterze specjalnym, ale również o charakterze podstawowym (podręcznik z prawa międzynarodowego).

Słowa kluczowe: Ludwik Ehrlich, Danzig, Gdańsk, wolne miasto, podmiotowość międzynarodowa.

DOI:10.7862/rz.2013.hss.13

Tekst złożono w redakcji: maj 2013

Przyjęto do druku: wrzesień 2013

Greta Alina JAGIELŁA⁵

O CHŁOPCU, KTÓRY PRZEZ CAŁE ŻYCIE PRÓBOWAŁ TLUMACZYĆ JEZYK SZKOCKICH GROBÓW. EDGARA ALLANA POEGO WYPARCIE SIĘ SZKOCJI

Artykuł jest rezultatem kwerend przeprowadzonych w Wielkiej Brytanii, dotyczy prób tłumaczeń języka, który usłyszał sześciolatek Poe w Szkocji. Dla ilustracji, dokumentacji oraz analizy wybrane zostały między innymi fragmenty utworów Poego dotyczące wydarzeń w roku 1815.

⁵ Mgr Greta Alina Jagiełła, Zakład Literatury Romantyzmu i Pozytywizmu, Uniwersytet Rzeszowski, al. Rejtana 16 c, 35-959 Rzeszów, tel. 17 872 10 00, e-mail: gretajagiella@o2.pl

Hipoteza obecna w tytule implikuje zasadność odwołania do freudowskiej psychoanalizy. Jest to pierwszy polski esej o pobycie amerykańskiego twórcy w Szkocji, a zarazem dłuższy tekst poświęcony pomijanym przez biografów szczegółom z życia Poe'go. W tym artykule zostanie omówiony wpływ Szkocji na wyobraźnię i duchowość Edgara Allana Poe'go. Poeta spędził pięć lat poza Ameryką. Jednak czas jego pobytu w Szkocji wydaje się tylko krótkim epizodem w tamtym okresie. Wzmianki o pobycie Poe'go w Szkocji pojawiają się niekiedy, jako marginalne adnotacje, ale nie mają wpływu na formowanie opinii o nim, czy interpretacje jego twórczości.

W niniejszym artykule sumuję adekwatne ustalenia szkockiego historyka Billy'ego Kerra⁶ oraz Franka Beattie'go, Jima McBetha i Marka Strachana oraz dodaję własne spostrzeżenia i analizy. Poe był znany jako odważny człowiek, jednak poszukując głębiej i uważniej, można dotrzeć do informacji, że nie był mu obcy strach, tak jak wszystkim dzieciom w wieku sześciu lat. Ale gdzie Poe ukrył lęk? Kto się bał spacerując pomiędzy szkockimi grobami: Poe czy jego wymyślony przyjaciel William Wilson? Dziewiętnasty wiek był przepełniony podobnymi do tych szkockich wstrząsającymi, historycznymi, zdarzeniami. Dlatego można spekulować, że cmentarz dla sześciolatniego chłopca mógł być miejscem, gdzie nauczył się nie tylko pisać. W tym artykule będę starała się udowodnić, że mały pupilek, który chciał zachować sny o „dumie i mocy” nie miał innego wyjścia jak ukryć traumatyczne wydarzenia głęboko w podświadomości. Wiadomo jednak, że nic nie może być ukryte na zawsze, więc wykażę, jak wspomnienia, fantazmy i sny potrafią przedrzeć się przez bramę labiryntu podświadomości, dostając się do realnego życia w zakodowanych formach.

Słowa kluczowe: sierota, podświadomość, trauma, wyparcie, strach, odwaga.

ABOUT A BOY WHO ALL IS LIFE TRIED TO EXPLAIN THE LANGUAGE OF SCOTTISH GRAVES. EDGAR ALLAN POE'S DENIAL OF SCOTLAND

The article discusses the influence of Scotland on Edgar Allan Poe. The Poet spent five years outside America. The time he spent in Scotland was just a short episode in this period and is often not included in biographies. It can be found, though, as a short annotation, but never taken seriously in interpretations of Poe's interests, work and life. In this article I summarise an investigation conducted by a Scottish historian and other researchers as such Frank Beattie, Mark Strachan and Jim McBeth. I also include my analysis. Poe was known as a brave and independent man. Searching deeper in his biographies, it can be found that for Poe fear was familiar like for other children. Where Poe hid his fear? Who was afraid of walking among Scottish graves: Poe or maybe his imaginary friend, William Wilson? I've decided to do this research and show that people should not exclude unusual circumstances that were experienced by Poe in Scotland when they form their opinions about him. The Nineteenth century was filled with events similar to those Scottish incidents. Poes classroom was a graveyard, where he was sent to copy from the gravestones within, but at the tender age of just 6 years old, it was not just writing that he learned there. This information cannot be left behind. In this article I will try to prove that there was no other option - for the 'little pet' who wanted to save his dreams about "pride and power" - how to hide only the things he saw as unacceptable circumstances deep inside preconsciousness. As we know, nothing can be hidden forever; so this article shows how his memories, phantasms and dreams were breaking through the gate of the labyrinth of subconsciousness, and in to real life through being encoded in his work.

Keywords: orphan, preconsciousness, injury, repression, fear, bravery.

DOI:10.7862/rz.2013.hss.14

Tekst złożono w redakcji: kwiecień 2013

Przyjęto do druku: wrzesień 2013

Marek KICZEK⁷,

Maciej POMPA-ROBORZYŃSKI⁸

OCENA ROZWOJU GMIN POWIATU RZESZOWSKIEGO (Z WYKORZYSTANIEM METODY HELLWIGA)

W opracowaniu podjęto problematykę rozwoju lokalnego i czynników rozwój ten warunkujących. Głównym celem opracowania jest określenie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gmin powiatu rzeszowskiego ziemskiego. Metodą zastosowaną w pracy jest syntetyczny miernik rozwoju Hellwiga. Miernik

⁶ <http://poeinscotland.com/id6.html>; wszystkie cytaty w tym artykule są tłumaczone przez autorkę

⁷ Dr inż. Marek Kiczek, Wydział Zarządzania, Katedra Ekonomii, Politechnika Rzeszowska, al. Powstańców Warszawy 10, 35-959 Rzeszów, tel. 17 865 1403, autor korespondencyjny: mkiczek@prz.edu.pl

⁸ Prof. dr hab. inż. Maciej Pompa-Roborzyński, Wydział Zarządzania, Katedra Prawa i Administracji, al. Powstańców Warszawy 10, 35-959 Rzeszów, Politechnika Rzeszowska.

ten uwzględnia szereg wskaźników o charakterze ekonomicznym, społecznym, technicznym i technologicznym oraz ekologicznym. Wśród nich wskazać należy na: wskaźnik przyrostu naturalnego, odsetek pracujących w liczbie ludności ogółem, saldo migracji w osobach na 1000 mieszkańców, udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, drogi gminne o twardej nawierzchni w km w przeliczeniu na 100 km², sieć wodociągowa w km w przeliczeniu na 100 km², sieć kanalizacyjna w km w przeliczeniu na 100 km², udział procentowy ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ludności ogółem, dochody własne gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca, wydatki majątkowe inwestycyjne gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca, podmioty gospodarcze prywatne zarejestrowane w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, odsetek radnych z wyższym wykształceniem. Badania mają charakter statyczny a zgromadzone dane empiryczne przedstawiają stan na dzień 31 grudnia 2011 r. W przeprowadzonych badaniach wykazano znaczne zróżnicowanie w poziomie rozwoju analizowanych gmin. Za główne czynniki rozwoju uznano bliskość ośrodka centralnego, jakim jest Rzeszów, oraz skomunikowanie gmin. Nie bez znaczenia jest również zróżnicowanie w potencjale rozwojowym gmin wynikające chociażby z ukształtowania terenu. W świetle przeprowadzonych badań stwierdzono, że najlepiej rozwiniętymi gminami powiatu rzeszowskiego ziemskiego są gminy Boguchwała i Tyczyn, zaś najsłabiej rozwinięta jest gmina wiejska Dynów.

Słowa kluczowe: rozwój lokalny, metoda Hellwiga, powiat rzeszowski ziemski

DEVELOPMENT LEVEL RATING OF RZESZÓW DISTRICT COMMUNES (WITH HELLWIG METHOD)

The study addresses the issue of local development and factors determining this development. The main purpose of the paper is to determine the socio-economic development level of Rzeszów district communes. The method used (in this paper) is Hellwig synthetic development measure. This method takes into account a number of indicators of an economic, social, technical, technological and ecological character. Among them, should be noted: the birthrate indicator, the percentage of employed people in the total population, migration balance in persons per 1000 inhabitants, the share of the unemployed in the working-age population, communal roads with hard surfaces in km per 100 km², water supplies in km per 100 km², the percentage of the population using the sewage farm in the population in total, the own communes income per capita, communes financial and investment expenditures per capita, registered in REGON private economic subjects per 1000 inhabitants, the percentage of high educated councilors. Studies have static character and the collected empirical data represent the state at the date of 31 December 2011. Conducted research has shown significant development diversity of surveyed communes. As the major indicators of development were considered: distance to central place, which in this case is Rzeszów and communication system availability. An important problem is also diversification at communes development potential. In the view of conducted research found that the most developed communes of Rzeszów District are Boguchwała and Tyczyn, and the least developed is the rural commune – Dynów.

Keywords: local development, Hellwig metod, Rzeszów rural district

DOI:10.7862/rz.2013.hss.15

Tekst złożono w redakcji: maj 2013

Przyjęto do druku: wrzesień 2013

Mariusz KRZYSZTOFIŃSKI⁹

POLSKA PARTIA ROBOTNICZA WOBEC POLSKIEJ PARTII SOCJALISTYCZNEJ NA RZESZOWSZCZYŹNIE W LATACH 1944–1948

Niniejszy tekst przedstawia stosunki pomiędzy Polską Partią Robotniczą a Polską Partią Socjalistyczną w południowo-wschodniej Polsce, określanej jako Rzeszowszczyzna w latach 1944–1948. Autor oparł swoją pracę na dokumentach partii komunistycznej (PPR) oraz policji politycznej (Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego). Analiza zachowanej dokumentacji obrazuje proces likwidacji PPS przez PPR. Partia komunistyczna zmierzała bowiem ku pełnej dominacji PPS. Wykorzystywała do tego w tym czasie swoją propagandę. Proces zakończył się w 1948 roku, kiedy PPS została wchłonięta przez PPR. W rezultacie tego powstała PZPR (Polska Zjednoczona Partia Robotnicza – PZPR). W artykule opisano dylematy działaczy PPS, którzy zostali zmuszeni do wyboru pomiędzy obroną własnej niezależności a pełnym

⁹ Dr Mariusz Krzysztofiński, Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie, 35-060 Rzeszów, ul. Słowackiego 18, tel. 17 860 60 18, e-mail: mariusz.krzysztofinski@ipn.gov.pl

podporządkowaniem komunizmowi. Istotną w tym procesie była rola Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego. Opracowanie przyczynia się do kompleksowej prezentacji monopolizacji władzy przez komunistów w powojennej Polsce. Artykuł, mimo że ma charakter regionalny, wpisuje się do głównego nurtu historiografii, traktującej o komunizmie, który był totalitarną formą ustrojową

Słowa kluczowe: komunizm, monopolizacja władzy, Polska Partia Socjalistyczna, Polska Partia Robotnicza

POLISH WORKERS' PARTY IN THE FACE OF POLISH SOCIALIST PARTY IN THE YEARS 1944-1948

The elaboration presents the relations between Polish Workers' Party (Polska Partia Robotnicza – PPR) and Polish Socialist Party (Polska Partia Socjalistyczna - PPS) in south-eastern Poland called Rzeszowszczyzna in 1944–1948. The author based his work on the documents of the communist party (PPR) and the records of the regime political police – Office of Public Security (Urząd Bezpieczeństwa Publicznego). The analysis of the mentioned documentation displays the process of liquidation of PPS by PPR. Communist party tending towards the complete domination of PPS, at the same time made use of the image of that party by its own propaganda. The process ended in 1948 when PPS was absorbed by PPR as a result of the creating Polish United Workers' Party (*Polska Zjednoczona Partia Robotnicza - PZPR*). There are the examples of the dilemma of the PPS activists, who were forced to select between the defence of their own independence, and the full support of the communism on the other side. The role of the political police was crucial in that process. The elaboration contributes the complex presentation of the post-war monopolisation of the political area by the communists in Poland.

Keywords: The elaboration, despite regional character, is included to the mainstream historiography, which treats about communism, which was a totalitarian form of political.

DOI:10.7862/rz.2013.hss.16

Tekst złożono w redakcji: kwiecień 2013

Przyjęto do druku: wrzesień 2013

Dagmara LEWICKA¹⁰
Katarzyna KROT¹¹

THE LEVEL OF TRUST IN INNOVATIVE ENTERPRISES – MEASUREMENT AND ANALYSIS

The fact that the problem of trust inside and between organizations as well as on the macro scale is becoming more and more important shows that it is a crucial element of management. A selection of the optimal solution requires having absolute trust in the other party. Trust underlies all business relations in the days of modern technology which facilitate an activity in the geographic space without limits. The research points to the relation between an enterprise's results, its innovation and competitiveness and the level of corporate trust. This article presents the measurement and analysis of trust in a group of 262 respondents. Eighteen innovative enterprises of different size were selected to do the research. The purpose of the paper was to measure the level of trust in three dimensions in given enterprises. The following dimensions of trust inside organizations were taken into account: institutional, vertical and horizontal trust. It was assumed that the entities under examination should be characterized by a high level of trust especially in vertical and horizontal dimension because of being innovative enterprises. It has been established so far that the trust in relations between a superior and supervisor plays a significant role for creating innovations. Since innovations are most frequently the result of team work, horizontal trust seems to be an important factor in their creation. Different aspects of trust depending on the respondent's particulars and a represented company were also analyzed.

Keywords: inter-organisational trust, vertical trust, horizontal trust, organization

¹⁰Dr hab. Dagmara Lewicka Prof. AGH, AGH Akademia Górniczo- Hutnicza, Wydział Zarządzania ul Gramatyka 10, 30- 067 Kraków, autor korespondencyjny: dagal@poczta.fm

¹¹ Dr Katarzyna Krok, Politechnika Białostocka, Wydział Zarządzania, ul. Wiejska 45A, 15-351 Białystok, katarzynakrot@pb.bialystok.pl

ZNACZENIE I POMIAR ZAUFANIA W ORGANIZACJI W ŚWIETLE BADAŃ EMPIRYCZNYCH

Fakt, że problematyka zaufania wewnątrz i między organizacjami, jak również w skali makro staje się coraz bardziej istotna wskazuje, że stanowi ważny element zarządzania. Wybór optymalnego rozwiązania wymaga posiadania absolutnego zaufania do drugiej strony. Zaufanie jest podstawą wszystkich relacji biznesowych w czasach nowoczesnych technologii, które ułatwiają działalność w przestrzeni geograficznej, bez granic. Wyniki badań wskazują na związek pomiędzy wynikami organizacji, ich innowacyjnością i konkurencyjnością a poziomem zaufania organizacyjnego. W artykule przedstawiono pomiar i analizę zaufania w grupie 262 respondentów. Do badań zostały wyselekcjonowane 18 przedsiębiorstw innowacyjnych różnej wielkości. Celem artykułu było zmierzenie poziomu zaufania w badanych podmiotach w trzech wymiarach. Następujące wymiary zaufania wewnątrz - organizacyjnego były brane pod uwagę: zaufanie instytucjonalne, wertykalne, horyzontalne. Różne aspekty zaufania w zależności od cech demograficznych respondenta i przedsiębiorstwa były również analizowane. Postawiono tezę, że badane podmioty powinny charakteryzować się wysokim poziomem zaufania szczególnie w wymiarach wertykalnym i horyzontalnym, ze względu na to, że są podmiotami innowacyjnymi. Dotychczasowe badania wskazują, że dla powstawania innowacji istotną rolę odgrywa zaufanie w relacjach przełożony podwładny. W związku z tym, że innowacje są często efektem pracy zespołowej zaufanie horyzontalne wydaje się także być czynnikiem sprzyjającym ich powstawaniu.

Słowa kluczowe: zaufanie wewnątrzorganizacyjne, zaufanie wertykalne, zaufanie horyzontalne, organizacja.

DOI:10.7862/rz.2013.hss.17

Tekst złożono w redakcji: kwiecień 2013

Przyjęto do druku: wrzesień 2013

Yevgenya MALYSHKO¹²

ПРОЦЕСС ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ СУБЪЕКТОВ НЕГОСУДАРСТВЕННОГО ПЕНСИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ НА РЫНКЕ ФИНАНСОВЫХ УСЛУГ

В статье исследован процесс взаимодействия субъектов негосударственного пенсионного обеспечения. Рассмотрены актуальные вопросы функционирования субъектов негосударственного пенсионного обеспечения. Предложено создание кластера субъектов негосударственного пенсионного обеспечения. Выделены основные факторы влияющие на выбор потенциальной кластеризации субъектов НПО: доход от инвестиций, взносы по собственному желанию, самостоятельность при выборе схемы оплаты, наличие конкретного срока взносов. В качестве альтернатив иерархической модели кластеризации субъектов НПО предложены: кластер 1: страховая компания, банк, НПФ и субъект предпринимательства; кластер 2: страховая компания, НПФ и субъект предпринимательства; кластер 3: страховая компания, банк и субъект предпринимательства; кластер 4: банк, НПФ и субъект предпринимательства. Результаты оценки глобального вектора приоритетов влияния факторов на выбор потенциального кластера субъектов НПО свидетельствуют о том, что предпочтение следует отдать кластеру 1, в который входит страховая компания, банк, НПФ и субъект предпринимательства. Дальнейшее развитие кластера 1 в современных условиях приведёт к реализации ключевых принципов становления стратегических ориентиров в НПО, а именно: улучшение инвестиционного климата; накопления и привлечения долгосрочного капитала в инвестиционную сферу; возможность предоставления клиентам полного и широкого спектра услуг; единственная клиентская база; достаточная заинтересованность работодателей в финансировании пенсионных программ для работников. Взаимодействие субъектов НПО проложит путь к повышению уровня пенсионного обеспечения, легализации заработных плат и получению льгот

¹²Yevgenya Olehovna Malyshko (Евгения Олеговна Малышко) – аспирант кафедры управления финансовыми услугами Харьковского национального экономического университета, Украина, 61166, г. Харьков, пр. Ленина, 9а; e-mail: jekiaj@ukr.net

налогообложения. НПФ является ядром кластера, в результате чего деятельность кластера будет направлена на расширение финансово-инвестиционных возможностей, увеличение престижности и социальной привлекательности.

Ключевые слова: негосударственное пенсионное обеспечение, страховая компания, банк, кластер, рынок финансовых услуг.

THE PROCESS OF INTERACTION OF SUBJECTS OF PRIVATE PENSION PROVISION IN THE FINANCIAL SERVICES

The article studied the interaction of subjects of private pension provision. Discussed topical issues of functioning of the subjects of private pension provision. Proposed the creation of a cluster of subjects of private pension provision. Main factors influencing the choice of the potential clustering of subjects NGOs investment income, contributions by choice, autonomy in choosing payment scheme, the presence of a specific period of contributions. As alternatives to the hierarchical clustering model proposed NGO entities: Cluster 1: insurance companies, banks, pension funds and the business entity; cluster 2: insurance company, pension funds and the business entity; cluster 3: insurance company, a bank and a business entity; cluster 4: bank, NPF and the subject of entrepreneurship. The results of evaluation of the global vector of priorities of factors influence the choice of a potential cluster of subjects NGOs indicate that preference should be given to the cluster 1, which includes insurance companies, banks, pension funds and the subject of entrepreneurship. Further development of cluster 1 in the present conditions will lead to the implementation of the key principles of formation of strategic guidelines to NGOs, namely: improving the investment climate; development and attracting long-term capital in the investment sphere; the ability to provide customers with a complete and wide range of services; the only client base; a sufficient interest to employers in the financing of pension schemes for employees. Interaction of subjects of NGOs put the path to raising the level of pension support, legalization of wages and benefits tax. NPF is the core of the cluster, as a result, the cluster's activities will be directed at expansion of financial and investment opportunities, increase the prestige and social attractiveness.

Keywords: non-state pension insurance company, a bank, a cluster market for financial services.

PROCESY WSPÓŁPRACY PODMIOTÓW NIEPAŃSTWOWEGO ZABEZPIECZENIA EMERYTALNEGO NA RYNKU USŁUG FINANSOWYCH

W artykule dokonano analizy procesu wzajemnych relacji pomiędzy podmiotami funkcjonującymi w obszarze niepaństwowego zabezpieczenia emerytalnego (NZE). Rozpatrzono aktualne problemy funkcjonowania podmiotów niepaństwowego zabezpieczenia emerytalnego. Zaproponowano powołanie klastra podmiotów niepaństwowego zabezpieczenia emerytalnego. Wydzielono główne czynniki wpływające na wybór potencjalnych uczestników klastra NZE: dochód z inwestycji, dobrowolne wpłaty własne, samodzielność w wyborze schematu płatności, konkurencyjność okresu płatności. Jako alternatywy w hierarchicznym modelu klastra podmiotów NZE zaproponowano: klastr 1: zakład ubezpieczeń, bank, NZE i podmiot gospodarczy; klastr 2: zakład ubezpieczeń, NZE i podmiot gospodarczy; klastr 3: zakład ubezpieczeń, bank i podmiot gospodarczy; klastr 4: bank, NZE i podmiot gospodarczy. Wyniki oceny globalnego wektora priorytetów wpływu na wybór potencjalnego klastra podmiotów NZE świadczą o tym, że preferencje ukierunkowane są na klastr 1, w skład którego wchodzi zakład ubezpieczeń, bank, NZE, i podmiot gospodarczy. Dalszy rozwój klastra we współczesnych warunkach doprowadzi do realizacji kluczowych zasad budowania strategicznych kierunków w obszarze niepaństwowego zabezpieczenia emerytalnego, a zwłaszcza: polepszenie klimatu inwestycyjnego, pozyskania i gromadzenia długoterminowego kapitału inwestycyjnego, możliwości zaoferowania klientom pełnego i szerokiego spektrum usług, jedyną bazę klientów, wystarczające zainteresowanie ze strony pracodawców w finansowaniu programów emerytalnych dla swoich pracowników. Współpraca pomiotów NZE przyczyni się do podniesienia poziomu zabezpieczenia emerytalnego, legalizacji wynagrodzenia i uzyskania ulg podatkowych. NZE występuje jako jądro klastra, co spowoduje, że w konsekwencji działalność klastra będzie ukierunkowana na rozszerzenie możliwości finansowo-inwestycyjnych oraz podniesienie prestiżu i atrakcyjności socjalnej.

Słowa kluczowe: niepaństwowe zabezpieczenie emerytalne, zakład ubezpieczeń, bank, klastr, rynek usług finansowych.

DOI:10.7862/rz.2013.hss.18

Tekst złożono w redakcji: czerwiec 2013

Przyjęto do druku: wrzesień 2013

RISIKO UND RESILIENZ IM RAHMEN DER NACHHALTIGKEITS-KOMMUNIKATION: SEMANTISCHE MODELLE IM UMGANG MIT KRISEN

Der vorliegende Beitrag versucht, anhand ausgewählter theoretischer Modelle zu den Begriffen Risiko und Resilienz einige grundlegende Linien durch das semantische Terrain von Nachhaltigkeitsdiskursen zu ziehen. Den Ausgangspunkt bilden thematische Analysen von authentischen Texten (print und online) im Hinblick auf Gebrauchswesen und Bedeutungen der Begriffe von Risiko und Resilienz, die einerseits die Gefahrenaspekte, andererseits mögliche Bewältigungsstrategien in Krisen kennzeichnen. Die Nachhaltigkeits-Kommunikation ist geprägt durch eine Verschränkung von Themen aus unterschiedlichen Disziplinen und den Mix von Fach- und Alltagssprache. Experten und Nicht-Experten sind beteiligt an der Lösung von Sachproblemen (z.B. Finanzkrise, Energiewende, Erhalt der Biodiversität, Klimawandel), die sich mit Kommunikationsproblemen überlagern. Letzteres bedeutet eine Herausforderung für die linguistische Diskursanalyse und stellt ein Desiderat für die theoretische und empirische Forschung dar.

Anhand ausgewählter Risiko- bzw. Resilienzmodelle wird exemplarisch gezeigt, wie die Identifikation von semantischen Modellen im Sinne unterschiedlicher Verstehens- bzw. Interpretationsmuster mögliche Verständigungsprobleme aufzudecken hilft. Insofern als ein zentraler Teil der Nachhaltigkeits-Kommunikation als Krisen-Prävention verstanden wird, wurden die Fachbegriffe Risiko und Resilienz ausgewählt, die in der Alltagskommunikation wohl nicht unbekannt, aber doch relativ unüblich sind.

Die Modelle der Risikokommunikation sind im Wesentlichen an einzelne Disziplinen gebunden, (z.B. Risiko in der Perspektive von Gefahr/Gefährdung, Schaden/Verlust, Sicherheit, Wagnis/Gewinn). Dies gilt nur teilweise für den Begriff der Resilienz (z.B. Widerstandsfähigkeit, Regenerationsfähigkeit, psychische Stabilität, Robustheit (technische Systeme)). Hier haben sich allgemeine Zuordnungen herauskristallisiert, die einem übergeordneten Modell von Gesundheit (im weitesten Sinne) entsprechen. Während die Risikomodelle vorrangig den gesamtgesellschaftlichen Rahmen der Nachhaltigkeitskommunikation abdecken, wird mit den Resilienzmodellen dem Individuum Rechnung getragen.

Schlüsselbegriffe: Risiko, Resilienz, semantische Analyse, öffentliche Kommunikation, nachhaltige Entwicklung, Krisenmanagement

RISK AND RESILIENCE WITHIN COMMUNICATION AROUND SUSTAINABLE DEVELOPMENT: SEMANTIC MODELS IN DEALING WITH CRISES

The purpose of this article was to discuss some fundamental issues around the semantic discourses on the sustainable development based upon the selected theoretical models of risk and resilience. The starting point of the considerations are the thematic analysis of authentic texts (print and online) within the use and meaning of the concepts of risk and resilience, which on the one hand show some aspects of the risks, and on the other one they feature possible strategies for overcoming the crisis. The characteristics of communication about sustainable development are weave threads from different disciplines and confusing technical language with every day one. Experts and non-expert help to resolve substantive issues (such as the financial crisis, back in power industry, protection of biodiversity, climate change), which overlap with communication problems. The latter is a challenge to the linguistic discourse analysis are desideratum for theoretical and empirical research.

Based on the selected models of risk and resilience models it was shown how identification of semantic models in terms of different patterns of understanding and interpretation helps to reveal possible problems in communication. And because the main part of the communication around sustainable development is conceived as a crisis prevention, the focus was put on the specialized concepts of risk and resilience that in everyday communication will be used relatively infrequently, even though these words are not entirely unknown.

Risk communication models are essentially dependent on the individual disciplines (e.g. risk of danger / risk of injury / loss, safety / confidence, gambling / gain), while as to the concept of resilience it refers only partially (e.g. the ability to stop, regeneration capacities, mental stability, balance, strength (technical systems)). At this moment the universal assignments have created that correspond to the higher-level model of health (in the broadest sense). While risk models cover primarily general social framework for communication about sustainable development, thus the resilience models are more related to the individual.

Keywords: risk, resilience, semantic analysis, social communication, sustainable development, crisis management.

¹³ Prof. Dr. Annely Rothkegel, Gastprofessur am Institut für Übersetzungswissenschaft und Fachkommunikation Stiftung Universität Hildesheim (Bühler-Campus), Postadresse: Marienburger Platz 22, D 31141 Hildesheim, tel. 0049 (0)681 32189, e-mail: annely.rothkegel@uni-hildesheim.de

RYZIKO I REZYLIENCJA W RAMACH KOMUNIKACJI WOKÓŁ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU: MODELE SEMANTYCZNE W OBCOWANIU Z KRYZYSAMI

Przedłożony przyczynek próbuje na podstawie wybranych teoretycznych modeli ryzyka i rezyliencji pociągnąć kilka fundamentalnych linii przez terytorium semantyczne dyskursów wokół zrównoważonego rozwoju. Punkt wyjścia rozważań stanowią tematyczne analizy autentycznych tekstów (drukowanych i online) pod kątem sposobów użycia i znaczeń pojęć ryzyka i rezyliencji, które z jednej strony znamionują aspekty zagrożeń, z drugiej zaś możliwe strategie przewycięzania kryzysów. Cechami charakterystycznymi komunikacji wokół zrównoważonego rozwoju są splot tematów pochodzących z różnych dyscyplin oraz pomieszanie języka specjalistycznego i potocznego. Eksperti i nieeksperti uczestniczą w rozwiązywaniu merytorycznych problemów (np. kryzysu finansowego, zwrotu w energetyce, ochrony bioróżnorodności, zmian klimatycznych), na które nakładają się problemy komunikacyjne. Te ostatnie są wyzwaniem dla lingwistycznej analizy dyskursu i stanowią dezyderat dla badań teoretycznych i empirycznych.

Na podstawie wybranych modeli ryzyka resp. modeli rezyliencji egemplarycznie zademonstrowano, jak identyfikacja semantycznych modeli w sensie odmiennych wzorców rozumienia i interpretacji pomaga odsłonić możliwe problemy w porozumiewaniu się. A ponieważ główną część komunikacji wokół zrównoważonego rozwoju pojmujemy jako zapobieganie kryzysom, wybór padł na specjalistyczne pojęcia ryzyka i rezyliencji, które w codziennej komunikacji z pewnością używane są stosunkowo rzadko, choć przecież słowa te nie są całkowicie nieznanymi.

Modele komunikacji ryzyka są w gruncie rzeczy zależne od poszczególnych dyscyplin (np. ryzyko z perspektywy niebezpieczeństwa/zagrożenia, szkody/straty, bezpieczeństwa/pewności, hazardu/zysku), podczas gdy do pojęcia rezyliencji odnosi się to tylko częściowo (np. zdolności do oporu, zdolności regeneracyjne, psychiczna stabilność, równowaga, wytrzymałość (systemy techniczne)). Tutaj wykrystalizowały się uniwersalne przyporządkowania, które odpowiadają nadrzędemu modelowi zdrowia (w najszerszym sensie). Podczas gdy modele ryzyka pokrywają głównie ogólnospołeczne ramy komunikacji wokół zrównoważonego rozwoju, modele rezyliencji bardziej odnoszą się do jednostki.

Słowa kluczowe: ryzyko, rezyliencja, analiza semantyczna, komunikacja społeczna, zrównoważony rozwój, zarządzanie kryzysowe.

DOI:10.7862/rz.2013.hss.19

Tekst złożono w redakcji: kwiecień 2013

Przyjęto do druku: wrzesień 2013

Eleonora SKIBA¹⁴

ФОРМИРОВАНИЕ НОВОЙ ТИПОЛОГИИ ГЕНДЕРНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ В УСЛОВИЯХ ПОСТМОДЕРНИЗМА

Исследуются изменения в понимании и содержании набора маскулиных и феминных черт, изменяющихся в современном мире. Рассматриваются 4 этапа научных представлений о гендерной идентичности, ее динамики, «текучести» и «гибкости» ее контента. Основываясь на положении, что гендер вовлекается в фундаментальные, вечно продолжающиеся, процессы создания и концептуализации социальных структур, обосновывается, что договоренность касательно гендерных проявлений играет большую роль в приписывании феминных и маскулиных характеристик в процессе фундаментализации биологического пола. Принимая дефиницию гендера как социально – культурный конструкт, в ходе исследования выявлено, что социокультурные коды и договоренности, правила, посредством которых общество функционирует, и которые являются конституирующим элементом в это время, предопределяют размещение этих специфических свойств относительно пола. Эти свойства обеспечивают основание для создания доминирующей гендерной разницы.

Ключевые слова: гендер, гендерная идентичность, постмодернизм, гендерные модели, маскулинность, феминность, гендерная трансформация

¹⁴ Doc. Eleonora Skiba, Katedra Zarządzania Sfery Produkcyjnej Narodowego Uniwersytetu Górniczego w Dniepropietrowsku, Ukraina, tel. +380 (562) 46-99-36, e-mail: Eleonora.Skiba@mail.ru,

SHAPING A NEW TYPOLOGY OF GENDER IDENTITY IN POSTMODERN CONDITIONS

This study highlights the transformation processes which occur in our society. It is noted that there is a matrix largely articulated unconscious beliefs about gender differences. These beliefs shape gendered patterns, schemes and stereotypes that impact assessment of behavior of men and women in their professional and personal lives. The deliberately uncontrolled bias against gender differences are constructed: gender stereotypes are based on understanding the masculinity and femininity content being in the imagination of people. The changes in the understanding of the content and a set of masculine and feminine traits in today world are examined. Four stages of scientific understanding of gender identity, its dynamics are investigated. The specificity of "fluidity" and "flexibility" of gender identity's content are analyzed. The category of gender is defined as a social - cultural construct and it is involved in fundamental, ever-ongoing process of creating and conceptualizing social structures. Gender ideology has two aspects: the general and specific. Interpretation of every certain gender representation should be based on whether the gender is represented in a general sense, or these specific aspects of gender relations are analyzed in a particular perspective. In the latter case, believes A. Schlegel, women and men can represent themselves, but may also represent other principal ideas, and, in this case, they become a metaphor of social relationships on a large scale. How an individual interprets the particular representation of the particular gender, depends on an understanding of how this representation, the expression of attitudes or belief, mythical characters refers to a complex scheme of relations in "the social universe of the two sexes." The article stresses that the agreement regarding gender presentations plays an important role in attributing masculine and feminine characteristics in the process of fundamental nature of biological sex. The research points out that the socio-cultural codes and agreements, the rules by which society functions, and which are constitutive elements - all of them - predetermine the placement of these specific properties with regard to gender. These properties provide the basis for the creation of the dominant gender difference.

Transformation of gender identity is associated with the realization of gender as a powerful ideological tool that produces, reproduces and legitimizes both the multiplicity of choice, sex-related, and its borders. The powerful influence of traditional gender patterns remains, but it is no longer able to effectively counter the "flexibility" of gender. New content discussions about gender identity (transgender identity) is based on increasing the understanding of the psychological, social and cultural factors which have decisive importance in the formation of the phenomenon.

Keywords: gender, gender identity, postmodernism, gender model, masculinity, femininity, gender's transformation.

KSZTAŁTOWANIE NOWEJ TYPOLOGII TOŻSAMOŚCI GENDER W WARUNKACH POSTMODERNIZMU

W artykule przeanalizowano procesy transformacji zachodzące we współczesnym społeczeństwie. Odnotowano, że istnieje macierz powszechnych i realizowanych na poziomie nieświadomości, przekonań na temat różnic płci. Te przekonania formułują gender-modele, schematy i stereotypy, które wpływają na ocenę zachowania mężczyzn i kobiet w życiu zawodowym i osobistym. Te nieświadome i niekontrolowane uprzedzenia dotyczące różnic płci są uwarunkowane gender-stereotypami, opartymi na rozumieniu treści kobiecości i męskości, które z kolei są wynikiem społeczno-kulturowych procesów, zachodzących w każdym konkretnym środowisku społecznym, i odzwierciedlają rozumienie kobiecości i męskości w wyobraźni społeczeństwa. Artykuł analizuje zmienność i „płynność” wypełnienia treści samego „zestawu” męskich i żeńskich cech w dzisiejszych szybko zmieniających się warunkach społecznych. Zbadano podstawowe cztery etapy kształtowania naukowego rozumienia gender-tożsamości i jej dynamiki. Naświetlono specyfikę takich ważnych pojęć, jak „płynność” i „elastyczność” gender-tożsamości. Badanie wykazało, że kategoria *gender* jest kategorią społeczną, a zatem definiuje się jako społeczno-kulturowa konstrukcja. Ta konstrukcja, dla pełnego i całkowitego zrozumienia, powinna być zaangażowana w fundamentalny, ciągły proces tworzenia i konceptualizacji struktur społecznych. Gender-ideologia ma dwa aspekty: ogólny i specyficzny. Interpretacja każdego konkretnego gender-performansa powinna bazować się na rozwiązaniu problemu – czy gender jest reprezentowany w szerokim znaczeniu tego słowa, w ujęciu ogólnym, czy konkretne aspekty stosunków międzypłcowych są analizowane w określonej, konkretnej perspektywie. W tym ostatnim przypadku, po myśli naukowców, np. A. Schlegela, kobiety i mężczyźni mogą reprezentować i wyrażać tylko siebie, ale jednocześnie mogą reprezentować inne idee rozpowszechnione w społeczeństwie. W tym przypadku, dane przedstawienia stają się metaforą relacji społecznych na dużą skalę. Sposób, w który indywidualnie interpretuje konkretną reprezentację określonej płci, zależy od rozumienia tego, jak dana reprezentacja, wyraz postaw i przekonań, koreluje ze skomplikowanym schematem stosunków w społecznym systemie obu płci. W artykule podkreśla się, że społecznie uwarunkowane i milcząco zalegalizowane „porozumienie w sprawie przedstawienia płci” odgrywa ważną rolę w poleceniu męskich i kobiecych cech w procesie fundamentalizacji natury biologicznej płci. Badania wskazują, że społeczno-kulturowe kody i niejawne „porozumienia”, reguły, na mocy których funkcjonuje społeczeństwo i które stanowią zasadnicze elementy – warunkują rozłokowywanie tych specyficznych właściwości w zależności od "norm przepisanych" danej płci w danym społeczno-kulturowym kontekście. Właściwości te stanowią podstawę do stworzenia dominandy różnic płci. Transformacja tożsamości płciowej jest związana z realizacją płci jako potężnego narzędzia

ideologicznego, które produkuje, reprodukuje i legitymizuje tak wielość wyborów przejawów tożsamości płciowej, jak i określa granice tego wyboru. Oczywiście, potężny wpływ tradycyjnych płciowych modeli jest nadal obserwowany w społeczeństwie, ale zapowiedziany przez postmodernizm pluralizm opinii zapewnił legitymność "płynności" i elastyczności płci. Nowa treść dyskusji na temat gender-tożsamości (np. tożsamość transseksualna) jest oparta na bardziej kompletnej i dokładnej wiedzy z zakresu psychologicznych, społecznych i kulturowych czynników, które mają decydujące znaczenie w kształtowaniu tego zjawiska.

Słowa kluczowe: płeć, tożsamość płciowa, postmodernizm, modele płciowe, męskość, kobiecość, transformacja płci.

DOI:10.7862/rz.2013.hss.20

Tekst złożono w redakcji: maj 2013

Przyjęto do druku: wrzesień 2013

Łukasz SKOWRON¹⁵

ISTOTA I POMIAR NIEMATERIALNYCH ZASOBÓW PRZEDSIĘBIORSTWA

Na przestrzeni ostatnich lat można zaobserwować zarówno w światowej literaturze naukowej, jak i w praktyce biznesowej wzrost świadomości znaczenia zasobów niematerialnych organizacji w budowaniu ich pozycji rynkowej. Wyniki licznych badań prowadzonych w omawianym obszarze problemowym jednoznacznie wskazują, że zasoby niematerialne stanowią obecnie kluczowe zagadnienie w procesie budowania wartości rynkowej analizowanych podmiotów gospodarczych.

Obserwowane tendencje zmian skutkują pojawianiem się coraz większej presji środowisk biznesowych na wprowadzenie szeroko akceptowanego i powszechnie stosowanego narzędzia analitycznego, które umożliwiłoby zarówno kierownictwu firmy, jak i jej poszczególnym grupom interesariuszy pomiar wpływu niematerialnych zasobów przedsiębiorstwa na ostateczną wartość rynkową badanych podmiotów.

W celu rozwiązania zdiagnozowanego problemu natury narzędziowej autor proponuje, aby w celach analitycznych zastanowić się nad możliwością oddzielnego pomiaru poszczególnych niematerialnych obszarów organizacji i dopiero późniejszym zintegrowaniem uzyskanych wyników w jeden model o charakterze relacyjnym. Niniejszy artykuł koncentruje się na przybliżeniu problematyki modelu ścieżkowego jako narzędzia, które umożliwi zarówno zastosowanie takiej samej metodyki do pomiaru poszczególnych omawianych zagadnień, jak i pozwala na zbudowanie oczekiwanego przez rynek holistycznego modelu pomiarowego.

Na koniec autor przestrzega przed bezkrytycznym koncentrowaniem się organizacji jedynie na aspektach związanych z budowaniem ich niematerialnych zasobów. Menadżerowie powinni mieć świadomość dwóch bardzo istotnych faktów związanych z omawianą tematyką, które wydają się pomijane w dzisiejszej literaturze naukowej oraz biznesowej:

1. Zasoby niematerialne same z siebie ani nie tworzą wartości firmy, ani nie generują jej przychodów. Aby przynosiły dodatnie efekty rynkowo-finansowe, muszą być synergicznie związane z innymi tradycyjnymi (namacalnymi) czynnikami procesów operacyjnych zachodzących wewnątrz organizacji oraz jej ofertą rynkową.
2. Zasoby niematerialne są zorientowane przyszłościowo. Definiują one w większym stopniu możliwości przyszłego wzrostu i rozwoju przedsiębiorstwa niż jego aktualną pozycję konkurencyjną na rynku.

Słowa kluczowe: zasoby niematerialne, modele ścieżkowe, pomiar zasobów niematerialnych, satysfakcja klienta, motywacja pracownika

THE ESSENCE AND MEASUREMENT OF A COMPANY'S INTANGIBLE ASSETS

Over the last few years there has been a noticeable growth of the awareness of the significance of organizations' intangible assets in building their position on the market, noticeable both in scientific literature all over the world and in business practice. The results of numerous studies conducted in the discussed problem area indicate unambiguously that intangible assets are now the key issue in the process of building market value of the analyzed business entities.

The observed tendencies of change result in the growing pressure of the business circles to introduce a widely accepted and extensively used analytical tool which would enable both the management of a company and particular groups of its stakeholders to measure the influence of the company's intangible assets on the final market value of the studied subjects.

In order to solve the diagnosed problem concerning the research tools, the author suggests that, for analytical purposes, a separate measurement of particular intangible areas of an organization should be

¹⁵ Dr inż. Łukasz Skowron, adiunkt, Wydział Zarządzania, Politechnika Lubelska, ul. Nadbystrzycka 38, 20-618, Lublin, tel. 081 538-44-67, email: l.skowron@pollub.pl

performed, and only later should the obtained results be integrated into one relational model. In order to do that, the author of the present article focuses on presenting the path models as a tool which allows both to use the same methodology to measure particular elements and to construct the holistic measurement model which is expected by the market.

In conclusion, the author warns against organizations uncritically concentrating exclusively on the aspects related to constructing their intangible assets. Managers should be aware of two vital facts connected with the discussed issues which seem to be ignored in current business and scientific literature:

1. Intangible assets do not constitute the value of a company nor generate its income themselves. To bring positive market-financial effects, they must be synergistically linked with other traditional (tangible) factors of operational processes taking place within the organization as well as with its market offer.

2. Intangible assets are future-oriented. They define the possibilities for future growth and development of a company to a larger extent than its current competitive position on the market.

Keywords: intangible assets, path relation models, the intangible assets measurement, customer satisfaction, employee motivation.

DOI:10.7862/rz.2013.hss.21

Tekst złożono w redakcji: kwiecień 2013

Przyjęto do druku: wrzesień 2013

Andrzej SOŁTYS¹⁶

DYSKUSJE WOKÓŁ METODOLOGICZNEGO STATUSU TEORII POZNANIA W FILOZOFII PODMIOTU

W artykule bada się zagadnienie statusu metodologicznego teorii poznania. Na przestrzeni wieków status ten ulegał ciągłej modyfikacji w kierunku przyznawania teorii poznania w filozofii coraz większego znaczenia aż do wysunięcia jej na pierwsze miejsce wśród dyscyplin filozoficznych. Stosując metodę analizy historycznej, zwanej w filozofii klasycznej metodą historyzmu, autor wskazuje na trudności związane z traktowaniem teorii poznania jako filozofii pierwszej. Wychodząc od analizy powiązań problematyki teoriopoznawczej z dyscyplinami filozofii klasycznej, pokazuje drogę rozwoju filozoficznej refleksji, na której doszło do wysunięcia teorii poznania na pierwsze miejsce wśród dyscyplin filozoficznych oraz negatywne konsekwencje takiego statusu teorii poznania dla uprawiania filozofii. Najważniejszą z nich jest zerwanie związku filozofii z realnie istniejącą rzeczywistością i zamknięcie filozoficznego poznania w polu ludzkiej świadomości. W gruncie rzeczy poznanie zostało zastąpione refleksją nad własnymi aktami poznawczymi. W ten sposób filozofia pozbawiła poznający (myślący) podmiot możliwości kontroli swoich procesów poznawczych poprzez odwoływanie się do realnego bytu. Według tomistów egzystencjalnych sposobem na poradzenie sobie ze wspomnianymi trudnościami jest wypracowanie innego niż w filozofii podmiotu statusu metodologicznego teorii poznania. Otóż teoria poznania powinna być dyscypliną, która źródłowo opisuje poznanie i czyni z niego przedmiot filozoficznego wyjaśnienia. Wtedy jednak teoria poznania nie może być filozofią pierwszą, jej punktem wyjścia nie może być wówczas analiza świadomości. Teoria poznania, badając poznanie, jest wtedy dyscypliną przedmiotową strukturalnie powiązaną z metafizyką.

Słowa kluczowe: filozofia podmiotu, filozofia klasyczna, filozofia pierwsza, teoria poznania, metafizyka, tomizm egzystencjalny.

DISCUSSIONS ABOUT THE METHODOLOGICAL STATUS OF THE THEORY OF KNOWLEDGE IN THE PHILOSOPHY OF THE SUBJECT

In this article the author examines the question of the status of the methodological theory of knowledge in the mainstream of classical philosophy and in modern the philosophy of the subject. Over the centuries, the status methodological of the theory of knowledge evolves. Theory of knowledge is becoming increasingly important. In the end ranks first among the philosophical disciplines, this takes place in the modern philosophy of the subject. He points to the difficulties associated with the perception of

¹⁶ Ks. dr Andrzej Sołtys, Zakład Nauk Humanistycznych, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, ul. Poznańska 1, 35-084 Rzeszów, tel. 017 8651204, e-mail: asoltys@prz.edu.pl

epistemology as first philosophy. The author shows the way in which the theory of knowledge has become the philosophy of the first and the negative consequences of this status of epistemology for practicing the philosophy. The most important among the many negative consequences of is that philosophy has lost its relationship with the real world. In this way, she closed her knowledge in box of human consciousness. In result knowledge has been replaced by reflection on our own cognitive acts. Thinking human subject has lost the ability to control their cognitive processes by recourse to of real being. According to the Thomistic existential negative consequences can be removed by changing the status of methodological theory of knowledge. The starting point the theory of knowledge is to describe fact of knowledge. The aim of the theory of knowledge is a philosophical explanation of this fact. Then the theory of knowledge is metaphysics detailed.

Keywords: philosophy of subject, classical philosophy, the philosophy of the first, the theory of knowledge, metaphysics, Thomism existential.

DOI:10.7862/rz.2013.hss.22

Tekst złożono w redakcji: maj 2013

Przyjęto do druku: wrzesień 2013

Jacek STROJNY¹⁷

Maciej POMPA-ROBORZYŃSKI¹⁸

MECHANIZM KONCENTRACJI KAPITAŁU – PODKARPACIE NA TLE INNYCH REGIONÓW

Mechanizm koncentracji kapitału to proces, który bardzo silnie oddziałuje na rozwój systemów gospodarczych. W artykule omówiono mechanizm przepływu kapitału mobilnego, który jest podstawą tego procesu. Zwrócono uwagę na powstanie wysoce konkurencyjnego rynku, na którym systemy gospodarcze (kraje, regiony) walczą o decyzje lokalizacyjne dysponentów kapitału mobilnego. Taka sytuacja zwiększa wymagania względem jakości zarządzania procesem rozwoju społeczno-gospodarczego. Szczególnie dotyczy to instytucji administracji publicznej, która musi przejść dość radykalną transformację od administrowania do zarządzania. Niezwykle istotne jest przejście na szeroko rozumiany klientocentryzm, który pozwoli poprawić jakość obsługi przedsiębiorstw czy obywateli, a więc podmiotów, których decyzje lokalizacyjne wpływają na koncentrację kapitału mobilnego.

W artykule przedstawiono propozycję wybranych zmiennych, za pomocą których można ocenić natężenie omawianego zjawiska koncentracji kapitału na poziomie regionów. Wykorzystano je do przedstawienia sytuacji województwa podkarpackiego na tle innych województw. Zwrócono uwagę na sytuację innych regionów Polski Wschodniej, które podobnie jak Podkarpacie, mają duże problemy z wykreowaniem przyspieszonej ścieżki rozwoju. Aktywność dużych organizmów miejskich, takich jak Kraków i Warszawa, powoduje powstanie trwałego zagrożenia odpływu kapitału z regionu (ujemne saldo migracji oraz przenoszenie siedziby przedsiębiorstwa). To z kolei przekładać się będzie w średnim terminie na coraz większe trudności nie tylko w zwiększaniu, ale także utrzymaniu potencjału rozwojowego. W artykule wskazano wybrane skutki demograficzne i ekonomiczne wynikające z tego zjawiska.

Słowa kluczowe: kapitał mobilny, rozwój regionalny, Podkarpacie, strategie rozwoju

The Mechanism of the concentration of capital – podkarpackie compared to other regions

The mechanism of the concentration of capital is the process which very strongly affects the development of economic systems. The article outlines the causes of the movement of mobile capital, which is the base of this process. It is noted for the emergence of a highly competitive market where economic systems (countries, regions) compete form localization decisions of mobile capital owners. This situation increases the requirements for the quality management of the process of socio-economic development. In particular, this applies to the institutions of public administration, which must pass quite a radical transformation from administration to management. It is particularly important to make the transition to a widely understood customer-centric organization. This will improve the quality of its service businesses or citizens, and so actors whose decisions affect concentration of mobile capital

¹⁷Dr Jacek Strojny, Katedra Ekonomii, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, al.

Powstańców Warszawy 10, 35-959 Rzeszów, tel. (0-17) 8651529, autor korespondencyjny: jstrojny@prz.edu.pl

¹⁸ Prof. dr hab. inż. Maciej Pompa-Roborzyński, Wydział Zarządzania, Katedra Prawa i Administracji, Politechnika Rzeszowska, al. Powstańców Warszawy 10, 35-959 Rzeszów

The article shows a proposal of variables that can be used to assess the intensity of capital concentration phenomenon. They have been used to present the situation of the Podkarpackie voivodship compared to other regions of the country. Highlighted to the situation of other East Polish regions, which – like Podkarpackie – have big problems with creating an accelerated development path. The activity of large urban organisms such as Krakow and Warsaw gives rise to a permanent threat of capital outflow from the region (negative migration balance and moving the company's headquarters). This, in turn, into the medium term, will result the increasing difficulties not only in increasing, but also maintaining the development potential. The article indicated the selected demographic and economic effects of this phenomenon.

Keywords: mobile capital, regional development, Podkarpackie voivodship, development strategies.

DOI:10.7862/rz.2013.hss.23

Tekst złożono w redakcji: kwiecień 2013

Przyjęto do druku: wrzesień 2013

RECENZJA: MICHAEL HILL, *POLITYKA SPOŁECZNA WE WSPÓŁCZESNYM ŚWIECIE. ANALIZA PORÓWNAWCZA*, WARSZAWA 2010, WYDAWNICTWO DIFIN, SS. 330, (Julia Anna Grochocka¹⁹).

¹⁹ Mgr Julia Anna Grochocka, Zakład Teorii Polityki i Metodologii Politologii, UMCS w Lublinie